

Aleksandra Tolstaya: ERMENİ MÜLTECİLER

Posted on 03/11/2014

ALEKSANDRA TOLSTAYA (1884-1979) Lev Tolstoy 'un küçük kızıdır. Babası eserlerinin telif hakkını kendisine vasiyet etmiştir. Annesi Sofya Andreyeva ve kız kardeşleriyle birlikte büyük yazarın elyazmalarını gözden geçirmiş, düzenlemiş ve daktilo etmiştir.

Birinci Dünya Savaşı yıllarında hemşirelik kurslarına katılıp, gönüllü olarak Kafkasya ve Güney cephelerinde sağlık hizmeti vermiştir. O kendi hayatını tehlikeye atma pahasına, yüzlerce insana, bu arada Ermeni mültecilere de yardım elini şefkatle uzatmıştır. Bu hizmetlerinden dolayı kendisine albay rütbesi verilmiş ve iki kez üstün hizmet madalyası olan Georgiyev Haçı 'na layık görülmüştür.

İ. Treteryan "Ermeni/erin Ölüm-Kalım Mücadelesi" kitabında (Tehran, 1957, s. 228) Tolstaya'nın o yıllardaki faaliyetlerine ilişkin dikkate değer ayrıntılar aktarmaktadır. Bolşevik ihtilali A. Tolstaya için zor günlerin başlangıcı olmuş, kendisi tutuklanmış, itham ve karalama kampanyalarının hedefi haline getirilmiştir. 1929'da o, bir daha dönmek üzere, Yasnaya Polyana'ya veda etmiş, babasının ölümünden sonra müzeye dönüştürülen aile konağını, açmış olduğu okulu, hastane ve eczaneyi geride bırakıp, önce Japonya, ardından da Amerika'ya gitmek durumunda kalmıştır ABD 'de Tolstaya kendi adıyla 1939 'da Rus Mültecilere Yardım Tolstaya Vakfını kurmuştur.

Birçok kitap kaleme almış, ayrıca "Babam " başlığıyla Lev Tolstoy ' ı dair anılarını yayınlamıştır. 1915'te "Ruskoye Vedemosti" Dergisinde (Şubat sayısı) "Ermeni Mülteciler" makalesini yazmış olup, bu makale sonradan diğer Rus gazetelerinde ve "Mşak'ta" (15 Şubat, 1915)yayımlanmıştır. Şimdi onun 'Ermeni Mülteciler" makalesini ("Yerkir" Gazetesi, 30 Mart 1999) aktarıyoruz.

ERMENİ MÜLTECİLER

Kaderin cilvesiyle ben kendimi İğdır'da buldum, Ararat'ın eteklerinde yer alan küçük ve bir hayli de pis bir Ermeni kasabası. Buraya Rus Zemstvo Federasyonları sahra sağlık ocağının 7. grubunda hizmet vermeye gelmiştim. Henüz gelmiştik. Zemstvo'ya ait olan ve grubumuza tahsis edilen hastane binasında, 45 yataklı yeni bir hastane açtık. Bir de yerel halkın tedavisi için seyyar hasta bakım birimi oluşturduk. Ayrıca hasta ve yaranlar (sadece İğdır'lı değil, İğdır ile Kara Kilise arasındakiler) için ekmek fırını açtık.

Dün mülteciler yararına faaliyet gösteren yerel Ermeni komitesi üyeleri, bize müracaat ederek, el ve ayakları kırık birkaç Ermeni'yi hastanemize yatırmamızı istediler. Hastanemizin sırf hasta ve yaralı askerlere hizmet amacıyla kurulmuş olması nedeniyle, onların bu isteğini yerine getirmemiz aslında imkansızdı, ama grubumuz yine de kendilerine yardımcı olmak için elinden gelen gayreti gösterdi. Doktorlarımız onları ziyaret etti, tedavileri yönünde gerekli talimatları verip, aç olanları doyurmamızı belirttiler.

Genelde mültecilerin önemli bölümünü kadın ve çocuklar oluşturmaktaydı. Birkaç ihtiyarı saymazsak, aralarında erkeklere ender rastlanıyordu. Durumları perişandı, bitkin, hemen hepsi de hastalıklı, üzerlerindeki giyişi solgun, kirli çaput parçalarından ibaretti, görenler anında etkilenip, dehşete düşümeğe yarıyordu. Böylesine perişan vaziyette, 150-200 kilometre yol katetmek, kar kalınlığının bir arşını bulduğu, hava sıcaklığının eksi 15-20 dereceye düştüğü bir ortamda dağları aşmak mecburiyetinde kalmıştı. Bu mülteciler buraya Alaşkert Vadisinden kısmen yayan, kısmen de develerle gelmişti. Yerli ahali İğdır'dan yaklaşık 30-40 bin mültecinin geçliğini söylemektedir.

Ben, hastalara ilaç, hasta bir çocuğa da süt götürmekte olan hemşirelerimizle yanlarına gittim.

Kırk kişilik bir grup oluşturan bu mülteciler, toprak zeminli, tavanı alçak, küçük ve pis bir odaya yerleştirilmişti. Oda penceresizdi, kapısı ise kırık dökük. Soğuk içeri girmesin diye

üzerine kağıt yapıştırılan bu kapı, bir zamanlar her halde camlıydı. İçeri giriyoruz, öylesine karanlık ki, girince hiç bir şey seçilmiyor, sonra yere uzanmış hasta bir kadın gözüme çarpıyor, zatürree hastası.

Toprak zemine yatmanın kendisi için çok tehlikeli olacağını söyle-yerek, hiç olmazsa kendisi için tahta bir sedir neden getirmediğini öğrenmek istiyorum. Bana yer yok, 40 kişi ancak sığıyoruz diyorlar.

Tercümanlık yapan bir kadın aracılığı ile (Türkiye Ermenileri Rusça bilmez) bize maruz kaldıkları şiddete ilişkin bazı şeyler anlatıyorlar.

(...)Hasta kadın kocasını ve çocuklarını gözlerinin önünde öldürdüklerini söylüyor. Yakını bana onun kocasını, kardeşlerini babasını nasıl kestiklerini anlatıyor (...) Kendisini de öldürmeleri için o yalvarmış, ancak sen bize lazımsın, diye onu alıp götürmüşler (...) Başka bir kadın kaçarken, giyinmeye dahi fırsat bulamadığını, yolda Rus askerlerin örtünmesi için kendisine bir çuval verdiklerini anlattı.

Yeni mülteci grubu gelmişti, durumları bir öncekilerden de kötü, onları da ziyaret ettik. Çamurla sıvanmış ahırın orta yerinde bir çukur eşilmiş, içinde tezek yakıyorlar, bu onların sobası. Tabi bacası yok, bu nedenle duman içeriye doluyor. Ben o duman ve isin içinde 5 dakika bile kalamadım, mültecilere gelince, onlar memnun olsalar gerek, zira ateşin etrafına üşüşmüş, ısınıyorlar.

Köşede, bir kürsünün üstüne yırtık pırtık giyisiler içinde bir ceset, çocuk cesedi. İki gün önce ölmüş, ancak tabut alacak paralan olmadığı için gömemiyorlar. Ben bu tür ıstıraba hayatımda hiç bir zaman tanık olmamıştım. Bu insanlar ailelerini, yakınlarını yitirmekle kalmamış, evlerini barklarını ve ellerindeki her şeyi kaybetmişti. Bu insanların sayısı ise söylenildiği kadarıyla 30-40 binmiş (...)